Чек- лист першочергових дій та правил поведінки військовослужбовця при загрозі та безпосередньому потраплянні в полон

1 Загроза потрапляння в полон

*Оцінка ситуації: зважте шанси на прорив, кругову оборону або відхід. Полон — це крайній захід, коли вичерпано всі можливості для спротиву.
Знищення інформації:
-Очистити телефон: видалити контакти побратимів, фото, карти, чати, бойові розпорядження. Якщо є час — фізично знищити пристрій .
-Ліквідувати документи: спалити або закопати карти, шифри, блокноти, бойові документи.
Позбутися флешок/накопичувачів: сховати або знищити.
*Маскування статусу:
-Зняти знаки розрізнення: приберіть шеврони, погони, нагороди, емблеми елітних підрозділів .
-Приховати специфічне майно: позбудьтеся тактичних блокнотів, специфічного обладнання, якщо ви коригувальник, снайпер або оператор БПЛА.
Позиціонуйте себе як звичайного стрільця.
-Медична підготовка: Якщо маєте поранення, за можливості надайте собі першу допомогу до моменту контакту з ворогом.

2. Момент здачі в полон

-Позначення наміру: підніміть руки вгору, демонструйте долоні. Зброю тримайте окремо .
-Голосовий контакт: чітко та спокійно кричіть: "Здаюся!" або "Полон!". Не робіть різких рухів.
-Виконання команд: беззаперечно виконуйте перші накази ворога . Будь-який різкий рух буде розцінений як спроба нападу і призведе до розстрілу.
-Психологічна готовність: очікуйте на агресію, крики, побої та зв'язування. Це момент найвищого адреналіну у ворога. Головне завдання — вижити в перші 15 хвилин.

3. Правила поведінки під час допиту

-Правило "Чотирьох пунктів": згідно з Женевською конвенцією, ви зобов'язані повідомити лише:прізвище, ім'я, по батькові,дату народження,військове звання, особистий номер .
-Легендування : майте заздалегідь продуману просту історію. Не вигадуйте складних схем, у яких можна заплутатися.
Лінія поведінки:нічого не знаєте: "Привезли вночі, позицію вказали пальцем, командира в очі не бачив, зв'язку не було".Нічого не бачили: не називайте чисельність підрозділу, техніку, паролі, розташування штабів.
Уникайте ідеологічних суперечок: не висловлюйте ненависть, не доводьте свою правоту. Говоріть спокійним, нейтральним тоном.

4. Виживання в полоні .Психологічна стійкість:

-Не панікуйте: пам'ятайте, що Україна знає про вас і бореться за ваше звільнення. Полон — це тимчасово.
-Рахуйте дні: ведіть внутрішній календар, щоб не втратити зв'язок із реальністю.
-Моральна підтримка: тримайтеся разом із побратимами , підтримуйте один одного поглядом чи словом.
Фізичне виживання:
-Економте сили: менше рухайтеся без потреби, якщо обмежені в їжі.
-Гігієна: за найменшої можливості мийте руки, обличчя, доглядайте за ранами, щоб уникнути гангрени та інфекцій.
-Їжте все, що дають: навіть якщо їжа огидна — це ваші калорії для виживання.

Взаємодія з адміністрацією:

-Виконуйте внутрішній розпорядок та вимоги охорони, щоб не провокувати додаткове насильство.
-Не йдіть на добровільну співпрацю.
-Уникайте зйомок у пропагандистських відео, якщо є хоч найменша можливість відмовитися без загрози для життя. Якщо змушують силою — говоріть за шаблоном, без зайвих емоцій.

Категорично заборонено розголошувати:плани командування та бойові завдання,місця дислокації складів БК, палива, командних пунктів,персональні дані побратимів, які залишилися на позиціях.

Питання для самоперевірки

1. На які дві великі інституційні гілки («права») традиційно поділяють джерела Міжнародного гуманітарного права (МГП), та які сфери регулювання закріплені за кожною з них? “ Право Гааги”: регулює безпосередньо правила ведення бойових дій, встановлює права та обов’язки воюючих сторін, а також накладає жорсткі обмеження та заборони на використання конкретних засобів (зброї) та методів (тактики) ведення війни.Також “Право Женеви”: спрямоване на гуманітарний захист жертв війни – поранених, хворих, військовополонених та цивільного населення, яке опинилося під окупацією або в зоні ведення бойових дій.
2. Сформулюйте та розкрийте сутність чотирьох універсальних принципів МГП: *військової необхідності, гуманності, розрізнення (диференціації)* та *пропорційності*. Військова необхідність-дозволяє застосовувати лише такий рівень і характер військового насильства, який є суворо необхідним для досягнення легітимної воєнної мети (капітуляції чи послаблення ворога) і не суперечить іншим нормам МГП. Забороняє насильство заради помсти чи залякування. Гуманність- вимагає поважати людську гідність за будь-яких обставин. Особи, яківийшли з бою (поранені, безпорадні, ті, що здалися в полон), мають право на захист та гуманне поводження без будь-якої дискримінації. Забороняє катування, медичні експерименти та знущання.

Розрізнення- воюючі сторони зобов'язані завжди чітко розрізняти цивільне населення і комбатантів, а також цивільні об’єкти і військові цілі. Удари можуть завдаватися виключно по військових об’єктах. Навмисні напади на цивільних є тяжким злочином. Пропорційність- Забороняє завдавати ударів по військових цілях, якщо очікувані супутні втрати серед цивільного населення або руйнування цивільних об'єктів будуть надмірними порівняно з отриманою безпосередньою військовою перевагою.

3. Які види зброї та засобів ведення війни на сьогодні повністю або частково заборонені міжнародними конвенціями і чому? Зброя масового ураження- неконтрольовані радіаційні фактори. Протипіхотні міни- вони роками після війни калічать цивільне населення. Касетні боєприраси- високий ризик супутніх втрат серед мирних жителів та наявність суббоєприпасів, що не розірвалися вчасно. Зброя що завдає надмірних ушкоджень- експансивні кулі (кулі «дум-д ум», що розгортаються в тілі людини), боєприпаси з осколками, які не виявляються в людському тілі за допомогою рентгенівських променів, лазерна зброя, що засліплює.

4. У чому полягає юридична відмінність між поняттям «віроломство» (перфідія) та легітимною воєнною хитростю за правилами ведення війни? “Віроломство”- зловживання довірою супротивника з наміром його обманути для отримання військової переваги (симулювання здачі в полон, симулювання поранення, незаконне використання емблем Червоного Хреста, ООН чи прапора і форми супротивника під час атаки). На відміну від легітимної *воєнної хитрості* (маскування, демонстративні маневри, дезінформація), віроломство порушує базові норми права.5. Назвіть чотири фундаментальні критерії Третьої Женевської конвенції, яким обов’язково має відповідати добровольчий загін або загін опору для отримання легітимного статусу комбатантів. .1- Мати на чолі особу, яка відповідає за своїх підлеглих перед законом. 2- Мати чітку, сталу та добре видиму здалеку розпізнавальну емблему чи знак. 3- Носити зброю відкрито під час кожного бойового зіткнення та маршу. 4- Суворо дотримуватися у своїх діях законів та звичаїв війни

6. Який правовий статус під час ведення бойових дій мають члени українських ДФТГ та Сили ТрО відповідно до чинного законодавства України та норм МГП? Члени українських ДФТГ згідно з МГП у **р**азі потрапляння до рук ворога вони мають повне право на статус військовополоненого, а їхні бойові дії не можуть кваліфікуватися як кримінальний «тероризм». А сили ТрО є офіційною частиною ЗСУ, тому автоматично мають повний статус комбатантів.

7. Яку інформацію військовополонений зобов’язаний надати супротивнику під час допиту, і які дії з боку сторони, що захопила, суворо заборонені? При допиті військовополонений зобов’язаний повідомити лише своє прізвище, ім’я, по батькові, військове звання, дату народження та особистий армійський номер. Катування чи психологічний тиск для отримання тактичних даних суворо заборонені.

8. Що таке режим інтернування цивільних осіб, у яких виняткових випадках він застосовується та якими правами володіють інтерновані? Це примусове оселення чи утримання цивільних громадян воюючою державою або окупаційною владою на визначеній території (у спеціальних таборах) з міркувань безпеки. Це винятковий захід,

який може застосовуватися лише тоді, коли свобода цієї цивільної особи становить серйозну загрозу для безпеки держави. Інтерновані особи
мають право на перегляд рішення про їхнє затримання спеціальним судом або комісією, право на листування з рідними та отримання гуманітарної допомоги.
9. Назвіть чотири категорії найтяжчих міжнародних злочинів згідно з Римським статутом, які не мають строку давності. .1-воєнні злочини,2- злочини проти людяності,3- геноцид, 4-злочин агресії
10. Чому навмисні удари РФ по морських портах Одещини, елеваторах із зерном та цивільних іноземних суднах кваліфікуються як воєнні злочини, і які саме конвенції вони порушують? Порушують норми другой Женевської конвенції та норми Гаазьких конвенцій.